

Oponentský posudek:

ILYUSHINA Natalya. Integration von russlanddeutschen (Spät-)Aussiedlern in Nordrhein-Westfalen. Praha 2014. 134 s. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií.

Integrace přistěhovalců je sice v Německu tématem takřka každodenních diskuzí, přesto se jen málokdy vztahuje na osoby označované jako *Spätaussiedler*. Právě tzv. pozdními vystěhovalci, resp. jejich podskupinou, kterou tvoří ruští Němci, se ve své diplomové práci zabývala Natalya Ilyushina. Autorka svůj výzkum zúžila na spolkovou zemi Severní Porýní – Vestfálsko a na období vymezené roky 1993–2012. V tomto rámci analyzovala, jak se dosavadní integrační politika vyvíjela, jaké přínosy zaznamenala a jaké nedostatky stále vykazuje. Důraz při tom kladla na změny, které nastaly po přijetí nových integračních opatření v letech 2005 a 2007.

Předložená práce je členěna do tří tematicky pojatých kapitol: nejdříve jsou představeny teoretické přístupy k integraci nově příchozích do většinové společnosti, následuje stručná historie ruských Němců a jejich návratu do SRN, vlastní integraci pozdních vystěhovalců v Severním Porýní – Vestfálsku je věnována velmi obsáhlá poslední kapitola. Součástí textu je také 18 grafických vyobrazení, které usnadňují orientaci v četných statistických údajích, škoda jen, že některé grafy (zejména č. 2 a 17) nejsou v černobílé verzi dostatečně srozumitelné.

N. Ilyushina vycházela z rozsáhlého souboru primárních i sekundárních zdrojů. Z pramenů využívala nejčastěji statistiky, legislativu a zprávy vládních či státních orgánů týkající se migrace. U literatury byly zastoupeny jak německy, tak rusky psané tituly. Jako teoretický rámec zvolila autorka obecně uznávanou a v německy hovořícím prostředí často využívanou teorii Hartmuta Essera (s. 23-26 a souhrnně s. 52). Soustředila se přitom na strukturální integraci, která posuzuje zapojení imigrantů (zde pozdních vystěhovalců) do vzdělávacího a pracovního procesu v příchozí zemi.

Práce N. Ilyushiny nabízí fundovaný pohled na aktuální situaci ruských Němců v Severním Porýní – Vestfálsku a v některých případech i v celé SRN. Autorka především přesvědčivě poukazuje na hlavní potíže, s nimiž se pozdní vystěhovalci potýkají při začleňování do většinové společnosti. Z konkrétních zjištění stojí za vyzdvižení fakt, že pozdní vystěhovalci jsou v oblasti vzdělávání a zaměstnání v mnoha ohledech bližší německé populaci, která za sebou nemá migrační zkušenost, než ostatní imigranti žijící v SRN, a to navzdory společným jazykovým problémům (např. s. 101 a 111). Ocenit je třeba i výběr Severního Porýní – Vestfálska jakožto předmětu případové studie. Tato volba byla vhodná nejen díky tomu, že v této zemi žije nejvíce ruských Němců, ale i proto, že Severní Porýní – Vestfálsko přijalo jako první spolková země (s výjimkou městských států) vlastní zákon o integraci.

Z obecného hlediska prokázala autorka schopnost aplikovat teoretický koncept na konkrétní situaci, zpracovat a analyzovat množství statistických údajů i jasně a podloženě formulovat svá zjištění. Ke kvalitě textu přispívá jeho vysoká jazyková úroveň a celkově pečlivá úprava.

Navzdory tomu mám k práci dvě výraznější připomínky. První se vztahuje k rozsahu, který značně překračuje normu stanovenou pro diplomovou práci. V textu se přitom objevuje několik

úseků, které by bylo možné vypustit, aniž by tím jakkoli utrpělo vlastní téma práce. Za nadbytečné považuji například představení klasických teorií asimilace (s. 11-15). Stručněji by stačilo pojmut i historii ruských Němců v carském Rusku (s. 30-34). Plynulost četby rovněž narušuje opakování některých informací (např. vysvětlení použitých termínů), byť to autorka nejspíš dělala s dobrým úmyslem.

Druhá výtka se naopak týká toho, co v textu postrádám. N. Ilyushina při zkoumání integrace pozdních vystěhovalců nijak neanalyzuje či alespoň podrobněji nezmiňuje, jak ruští Němci nakládají se svým právem účastnit se německých voleb. Přitom jde o výrazný integrační prvek (H. Esserem označovaným jako součást tzv. identifikativní či emoční integrace), po kterém marně volají například potomci tureckých přistěhovalců. Využívají pozdní vystěhovalci tohoto práva? Případně o který druh voleb (komunální, zemské, spolkové, evropské) se zajímají nejvíce? Které politické strany preferují? Prosím autorku, aby se k těmto otázkám vyjádřila při obhajobě.

Bude-li autorčin výkon při obhajobě kvalitní a přesvědčivý, navrhuji bez ohledu na výše uvedené výtky, aby předložená práce byla hodnocena stupněm **výborně**.

V Praze, dne 12. 6. 2014

PhDr. Lucie Filipová, Ph.D.